

Љиљана ГАРИЋ*

АНДРАГОШКО ОСПОСОБЉАВАЊЕ КАДРА КОЈИ РАДИ У ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

– са посебним освртом на Програм андрагошког оспособљавања –

УВОД

Категорија кадра који ради у образовању одраслих обухвата најразличитије стручне профиле, који се међусобно веома разликују по нивоу образовања. Неки имају средњу школу (инструктори, тренери, организатори практичне наставе), а неки вишу или високу стручну спрему. Већина њих се није посебно припремала за педагошки, а још мање за андрагошки рад, већ су се усмјерили у неку другу основну дјелатност у привреди, умјетности и сл. За рад у образовању одраслих оспособљавају се накнадно.

Нови задаци који се постављају пред школу и друге институције које организују и реализују образовање одраслих, а проистичу из концепције доживотног образовања, траже од наставника, тренера и др. изводјача знања, способности и вјештине корисне за живот у друштву који се брзо мијења. Наставник треба да постане помагач и усмјеривач у процесу образовања и обуке.

Нужна је измјена не само структуре већ по могућности и нивоа стручне квалификације наставника, компетенција и практичних способности којима треба да располажу, начинима комуницирања са полазницима, ставовима према образованом раду.

За андрагошко образовање и оспособљавање кадрова који су укључени у процес образовања одраслих у Црној Гори, могло би се констатовати да је на истом нивоу као и систем образовања одраслих, односно да је на доста ниском нивоу.

---

* Центар за стручно образовање, Подгорица

ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Образовање одраслих углавном је организовано кроз систем редовног образовања (до реформе), тј. основног и средњег образовања. Образовну дјелатност у овим школама нијесу реализовали посебни стручњаци за образовање одраслих већ је наставу изводио постојећи кадар, који користи углавном методе, облике и средства рада као и у редовним основним и средњим школама за младе. Наставном кадру у основним, средњим школама и гимназијама недостаје андрагошко-дидактичка оспособљеност за образовање одраслих.

Ни у народним и радничким универзитетима (сада у Црној Гори раде три) који се баве искључиво образовањем одраслих стање није много боље. Ни у једном тренутно нема запосленог андрагога, а наставници и сарадници – који су ангажовани на пословима образовања одраслих посједују вишу или високу стручну спрему, али углавном без посебних андрагошких знања.

„У радним организацијама, као значајним културно-образовним срединама конституишу се кадровске образовне службе које имају задатак да раде на образовању одраслих у радној средини. У њима раде људи који углавном не познају проблеме образовања одраслих и који се никада нијесу припремали за обављање такве врсте рада.”¹

Послове у образовању одраслих у Црној Гори обављају стручњаци различитих профила, којима главно подручје рада и струке није образовање и недостају им андрагошко-дидактичка знања. Један од разлога назадовања и пасивности на плану образовања одраслих је и неодговарајући и нестручан кадар који обавља послове образовања одраслих. Без одговарајућег стручног рада не може се очекивати напредак, посебно на подручју стручног и општекултурног образовања. Стручност и професионалност нијесу и не могу бити довољне особине андрагошког кадра, већ је потребна оспособљеност за андрагошки рад, која ће се перманентно допуњавати, иновирати и усавршавати.

Велики су недостаци у андрагошко-методичкој оспособљености кадрова који раде у образовању одраслих:

- углавном су без темељног андрагошког и педагошког образовања
- посједују скромна дидактичка и методичка знања
- оспособљени су за традиционалне облике наставе а не познају активне методе учења.

¹ Савићевић Д. (1983) *Човјек и доживотно образовање*, Републички завод за унапређивање васпитања и образовања, Титоград.

Кадровима који се опредјељују за образовање и обуку одраслих лица потребно је припремити посебне програме за педагошко и андрагошко оспособљавање. Ријеч је у првом реду о кадровима који нијесу у свом претходном образовању стицали знања из андрагогије, дидактике, методике. Основна знања из педагогије, психологије и андрагогије су неопходна за све оне који изводе или организују образовни односно наставни процес са одраслим лицима. Научна и стручна истраживања, као и сама пракса, одавно су указала на значај ових знања за успјешност и квалитет учења одраслог човјека.

Неки теоретичари (Б. Самоловчев) сматрају да андрагошко образовање и оспособљавање стручњака различитих профила који раде у образовању одраслих (андрагошки кадар), мора да садржи двије једнако важне компоненте: а) фундаментална андрагошка знања (основи андрагогије и методологија истраживања образовних потреба) и б) посебно – методичка знања (методика индустријско-техничког образовања, методика општекултурног рада, методика друштвено-политичког образовања и др.).

Концепција доживотног образовања својом интегративном функцијом тражи од наставника компетенције за рад са различитим старосним категоријама полазника.

Потребно је да наставници схвате концепцију доживотног образовања и њене импликације на наставу, њену унутрашњу организацију, на повезивање образовања које се добија у школи са оним образовањем које се стиче у друштвеном животу, на радном мјесту, радном окружењу и слободном времену.

За развој образовања одраслих и друштво у цјелини веома је важна стручна оспособљеност оних који раде на образовању одраслих.

Да би се активности образовања одраслих које су замишљене реформом образовања реализовале, потребно је активно радити на оспособљавању и промовисању кадра који је укључен у образовање одраслих.

Успјешно рјешавање овог проблема ограничено је недостатком стручних и научних радника за едукацију наставника и др. кадра за образовање одраслих и непостојањем андрагошких институција у Црној Гори.

Програмима андрагошко-методичког оспособљавања кадра који ради у образовању одраслих требало би:

- омогућити стицање основног андрагошког образовања, кадра који се укључује у образовање одраслих

- оспособити андрагошки кадар који већ ради у образовним институцијама а не посједују неопходна андрагошка знања
- перманентно усавршавати андрагошки кадар с обзиром на сталне промјене и усавршавање андрагошке науке и струке.

Још увијек се не може говорити о неком широком и систематском андрагошко-дидактичком образовању и оспособљавању андрагошког кадра, већ у почетном периоду активности треба усмјерити ка повременим и појединачним семинарима и обукама.

Важно мјесто у отклањању непостојања и недостатка андрагошког кадра има Универзитет Црне Горе који је у оквиру Филозофског факултета у Никшићу при студијској групи за педагогију основао смјер на IV години андрагогија.

КАДАР КОЈИ РАДИ У ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ У ЗАКОНСКИМ ПРОПИСИМА И ДРУГИМ ЗНАЧАЈНИМ ДОКУМЕНТИМА

Досадашњи законски прописи нијесу посебно обавезивали организаторе образовања одраслих о потребној стручној квалификацији коју треба да посједују лица која се баве образовањем одраслих. Ради успостављања одрживог система образовања одраслих, који ће обезбиједити квалитет припремања и реализације програма и активности неопходно је оспособљавање и усавршавање кадра који се укључује у процес образовања одраслих.

У *Књизи промјена 2001* коју је припремило Министарство просвјете и науке за потребе реформе образовања указано је да „недостају андрагошки и други стручњаци за овај вид образовања” и да „нема организованог система оспособљавања кадрова и усавршавања носилаца образовања одраслих”.² У предлогу промјена у дијелу гдје се обрађују субјекти организовања образовања одраслих стоји: „Стручно усавршавати наставнике за образовање одраслих лица (примјена метода активног учења и др.)³ и „Организатори образовања одраслих, а нарочито наставници и сарадници у настави, треба да посједују темељну и широку педагошко-психолошку, а прије свега андрагошку оспособљеност”.⁴

Проблематика о којој говоримо нормативно је регулисана у сљедећим законима:

² Књига промјена 2001, Институт за отворено друштво – Црна Гора, Подгорица, 2001, стр. 237

³ Књига промјена 2001, Институт за отворено друштво – Црна Гора, Подгорица, 2001, стр. 242

⁴ Исто, стр. 245

1. Општи закон о образовању и васпитању – поглавље XIII – Усавршавање и напредовање наставника – члан 112.

Наставници имају право и дужност да се стручно усавршавају кроз различите облике усавршавања (индивидуалне, формалне и информалне).

Програм и организацију облика стручног усавршавања наставника прописује Министарство, на предлог Завода за школство, односно Центра.

2. Закон о образовању одраслих – поглавље IV – Услови за обављање образовног рада – реализатори програма образовања – члан 26:

Образовање одраслих изводе наставници, сарадници у настави, наставници, односно инструктори практичног образовања, предавачи, водитељи и други стручни радници. Они по правилу треба да имају андрагошко образовање и друге услове прописане законом којим се регулише одговарајућа област образовања одраслих.

3. Закон о стручном образовању – поглавље X – Наставници и сарадници

– *извођачи – члан 100*

Образовно-васпитни рад обављају: наставници, стручни сарадници, сарадници у настави, наставници практичног образовања и инструктори практичног образовања.

– *извођачи практичног образовања – члан 101*

Практично образовање у школи обавља наставник практичног образовања. Практично образовање у објектима ван школе обавља инструктор практичног образовања.

– *наставници – члан 102*

Наставник у школи може бити лице које је завршило одговарајући факултет или умјетничку академију.

– *сарадници – члан 103*

Стручни сарадник (педагог, психолог, библиотекар) може бити лице које је завршило одговарајући факултет.

Сарадник у настави (лаборант, демонстратор, књижничар и др.) може бити лице које је завршило најмање одговарајућу средњу школу и има потребно искуство.

– *наставник практичног образовања – члан 104*

Наставник практичног образовања може бити лице које има завршен одговарајући факултет, вишу школу или мајсторски испит и положен педагошко-андрагошки испит (потребно педагошко-андрагошко знање).

– *инструктор практичног образовања – члан 105*

Инструктор практичног образовања може бити лице које има најмање мајсторски испит и положен педагошко-андрагошки испит.

Наведене законске одредбе указују на обавезност андрагошког оспособљавања наставног и другог кадра укљученог у систем образовања одраслих.

У публикацији *Мишљења, оцјене и ставови о наставним плановима и програмима – резултати истраживања* која је рађена за потребе реформе образовања, у дијелу који се односи на „Закључке и препоруке за поједине области истраживања”, „по мишљењу трећине испитаника систем образовања одраслих у Црној Гори задовољава. У приближно истом обиму регистровани су и одговори – не задовољава и неопређени”. „Као фактори који су највише утицали на успјех наведени су: организација наставе, услови за извођење наставе, залагање наставника и полазника.”⁵ „Интересантно је мишљење испитаника о захтјевима које треба да задовоље успјешни извођачи програма за одрасле.”⁶ У највећем броју испитаници су истакли да треба да посједују практично искуство у одређеној струци, док на другом и трећем месту истичу да посједују одговарајућа знања за рад са одраслима и комбинују различите облике рада прилагођене одраслима. У истом истраживању као фактори који су највише утицали на успјех наведени су организација наставе, услови за извођење наставе и залагање наставника и полазника.

Меморандум Европске комисије о доживотном учењу садржи шест основних порука „које нуде структурни оквир за отворену расправу о примјени доживотног учења у пракси. Предложене поруке се темеље на искуствима стеченим на европском нивоу путем програма Европске заједнице и током европске године доживотног учења. Свака порука обухвата низ питања чији би одговори требали помоћи у дефинисању приоритетних подручја код предузимања акције”:⁷

– „*Прва основна порука*: Нове темељне вјештине за све; *Циљ*: гарантовање потпуног и сталног приступа учењу с циљем стицања и обнављања вјештина потребних за систематско судјеловање у друштвима утемељеним на знању.”⁸

⁵ „Мишљења, оцјене и ставови о наставним плановима и програмима – резултати истраживања”, Институт за отворено друштво – Црна Гора, Подгорица, 2002, стр. 47

⁶ Исто, стр. 38, графички приказ 2.27

⁷ Меморандум Европске комисије о доживотном учењу, у: Ђукановић Р., *Андрагошке основе образовања одраслих*, Центар за стручно образовање, Подгорица, 2004, стр. 352

⁸ Меморандум Европске комисије о доживотном учењу, у: Ђукановић Р., *Андрагошке основе образовања одраслих*, Центар за стручно образовање, Подгорица, 2004, стр. 362

– „*Друга основна порука*: Већа улагања у људске ресурсе; *Циљ*: видљиви пораст улагања у људске ресурсе с циљем давања првенства највећем богатству Европе – њеним грађанима.”⁹

– „*Трећа основна порука*: Иновације у учењу и поучавању; *Циљ*: развијање дјелотворних метода учења и поучавања као услова потребних за постизање континуитета у цијело – и општеживотном образовању.”¹⁰

У оквиру наведене поруке наводи се да „Поучавање као професију, чека одлучујућа промјена у наредним деценијама: учитељи и васпитачи постају вође, ментори, посредници. Неизмјерно је важна њихова улога помагања и подстицања ученика, који настоје одлучивати о властитом образовању колико год је то могуће. Способност и повјерење за развој и примјену метода учења и поучавања отвореног судјеловања би стога требале постати темељна стручна вјештина учитеља и васпитача, како у формалним тако и у неформалним образовним ситуацијама. Активно образовање подразумијева мотивацију за учење, способност вјежбања критичког размишљања као и знање о исправном начину учења. У његовању способности људи да долазе до знања и користе га, лежи не-надомјестива бит педагога.”¹¹

– „*Четврта основна порука*: Вриједност образовања; *Циљ*: значајно побољшање разумијевања и вредновања судјеловања у процесу образовања те добијених резултата, што се посебно односи на неформално и информално стицање знања.”¹²

– „*Пета основна порука*: поновно промишљање улоге вођства и савјетовања у образовању; *Циљ*: осигуравање једноставног приступа квалитетним информацијама и савјетима везаним за стицање образовања у читавој Европи и током читавог живота.”¹³

– „*Шеста основна порука*: Приближавање образовања мјесту становања; *Циљ*: осигуравање могућности доживотног учења што ближе грађанима, у њиховим мјестима становања те потпомогнутих ИЦТ-овим објектима гдје год је то могуће.”¹⁴

У *Декларацији Министара просвјете и високог образовања Југоисточне Европе* која је потписана на Међународној конференцији „Доживотно образовање, образовање одраслих и запошљавање” у Скопљу

⁹ Исто, стр. 364

¹⁰ Исто, стр. 367

¹¹ Исто, стр. 368

¹² Исто, стр. 369

¹³ Исто, стр. 372

¹⁴ Исто, стр. 375

од 18. 10. 2003. године, договорено је се до краја 2005. г. реализује акциони план у оквиру којег је предвиђено стварање ширих могућности за андрагошке студије у свакој земљи или подручју или цијелој регији. Као један од значајних циљева којима ће се посветити пажња је укључивање образовања одраслих као важног дијела обуке наставника.

У два најзначајнија документа за област образовања одраслих у Црној Гори, *Стратегији и Плану образовања одраслих*, андрагошко оспособљавање и усавршавање кадра који ради у образовању одраслих заузима значајно мјесто и један је од приоритетних циљева у наредном периоду.

ПРОГРАМ АНДРАГОШКОГ ОСПОСОБЉАВАЊА КАДРА КОЈИ РАДИ У ОБРАЗОВАЊУ ОДРАСЛИХ

За потребе образовања који се опредјељују за образовање и обуку одраслих лица потребно је припремити посебне програме за педагошко и андрагошко оспособљавање. Ријеч је у првом реду о кадровима који нијесу у свом претходном образовању стицали знања из андрагогије, дидактике, методике. Основна знања из педагогије, психологије и андрагогије су неопходна за све оне који изводе или организују образовни, односно наставни процес са одраслим лицима. Научна и стручна истраживања, као и сама пракса, одавно су указала на значај ових знања за успјешност и квалитет учења одраслог човјека.

Савјет за образовање одраслих је усвојио Оквирни програм андрагошко-дидактичко-методичког оспособљавања кадра који ради у образовању одраслих.

Садржај овог Програма у основи има општи и оквирни карактер. То омогућава да се истим може остварити више намјена, како за различите субјекте и профиле учесника образовног процеса, тако и за различите нивое претходног образовања оних којима је намијењен.

Детаљно разрађен, са малим измјенама и допунама, Програм андрагошког оспособљавања кадра који ради у образовању одраслих је усвојен на Савјету за образовање одраслих на XXXIII сједници 29. 6. 2006. године.

У Програму су садржане теме и питања из домена опште андрагогије као и теме и питања која су предмет проучавања дидактике и методике или ближе андрагошке дидактике и методике. Садржај Програма покрива основна питања која објашњавају проблематику реализације андрагошког циклуса.

Општи циљ Програма

Основни циљ Програма је да наставницима, тренерима, инструкторима, водитељима и другим учесницима у процесу образовања и учења одраслих омогући унапређење стручних компетенција и стицање основних и неопходних знања и вјештина, прије свега из андрагогије, дидактике и методике.

Посебни циљеви Програма:

1. Упознавање полазника са основним карактеристикама одраслих у процесу образовања и учења.
2. Упознавање полазника са елементима и врстама комуникације, њеним специфичностима и карактеристикама у образовању одраслих, ради побољшања комуникацијских вјештина у процесу образовања и учења.
3. Упознавање полазника са елементима и активностима у планирању и програмирању образовања одраслих и оспособљавање за квалитетно планирање, припрему и организацију процеса образовања, оспособљавање и учења одраслих.
4. Оспособљавање полазника за примјену модерације у процесу учења и образовања, са циљем постизања интерактивности, групне динамике и тимског рада.
5. Упознавање полазника са методама у образовању одраслих, њиховим карактеристикама и специфичностима и оспособљавање за правилан избор и примјену метода ради квалитетне реализације процеса образовања и учења одраслих.
6. Оспособљавање полазника за примјену евалуативних и самоевалуативних техника са елементима за припрему начина праћења, вредновања и унапређивања знања и вјештина.
7. Упознавање полазника са савременим моделима, облицима и приступима у образовању одраслих.

Садржај програма:

- I Специфичности одраслих у процесу образовања и учења
- II Комуникација у образовању одраслих
- III Организација, планирање и програмирање у образовању одраслих
- IV Модерација образовног процеса и групна динамика
- V Методе образовања одраслих
- VI Евалуација и самоевалуација образовног процеса
- VII Савремени модели образовања и учења одраслих

Програм се састоји од 7 модула који се реализују на шест дводневних семинара и једном тродневном, кроз радионичарски облик рада. Сви модули се реализују на дводневним семинарима, осим четвртог модула (Модерација образовног процеса и групна динамика), који се реализује се на тродневном семинару.

За реализацију појединих модула предвиђен је и самостални рад (пројектни рад, индивидуални задатак, или рад у групама у припреми за дисеминацију петог модула) у трајању од 60 сати, али се тај број сати може повећавати у зависности од потреба и обима задатака.

Укупно трајање обуке је 180 сати – за свих седам модула, односно 120 сати групног рада и 60 сати самосталног рада.

КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОГРАМА

Модуларна заснованост програма

Програм андрагошког оспособљавања кадра који ради у образовању одраслих базира се на модуларном принципу. Програм се састоји из седам модула. Први модул је уводни и обавезујући за укључивање у Програм. Након савладавања првог модула полазник може пратити и савлађавати остале модуле. Сваки модул представља заокружену цјелину и подразумијева да се полазници могу укључити у сваки модул појединачно у складу са властитим потребама, мотивима и интересовањима.

Полазницима програма који већ имају потребна знања и вјештине предвиђене у неком од модула, признаће се претходно стечена знања. Полазник треба да приложи потврду или сертификат као доказ да је прошао обуку за одређене садржаје који су предвиђени у неком од модула.

Флексибилна организација извођења модула

Организација извођења модула прилагођава се полазницима, њиховим потребама, предзнањима, очекивањима и интересовањима. У складу са тим могуће је приликом реализације обуке прилагодити групи темпо рада, континуитет извођења, методе, а одређене садржаје могуће је детаљније обрадити уколико група за то покаже интересовања или потребу.

Број полазника

За успјешну и квалитетну реализацију програма, специфичности садржаја и начина рада препоручује се од 15 до 18 полазника у групи.

Завршетак појединачног модула

Након сваког појединачног модула полазник добија тему (задатак) коју треба да обради користећи и примјењујући садржаје и знања која су била презентована у оквиру датог модула. Провјера знања подразумева различите нивое за сваки појединачни модул, а у складу са циљевима обуке. Провјера се може реализовати на различите начине, у зависности од процјене самог извођача модула, услова, начина рада и организације обуке за појединачни модул.

Циљ и фазе евалуације:

Циљ евалуације модула и Програма у цјелини је провјера:

- у којој мјери су реализовани и остварени циљеви Програма,
- провјера квалитета и адекватности садржаја у односу на различите критеријуме (циљна група и др.),
- у којој мјери су адекватни примјени облици и методе рада,
- да ли је материјал који се користи приликом реализације модула (Програма) адекватан и довољан,
- начина извођења и организације сваког појединачног модула и Програма у цјелини.

Евалуација се реализује кроз неколико фаза:

- на почетку извођења Програма
- у току извођења Програма
- на крају и након извођења Програма

Примјена евалуативног поступка предвиђена је у различитим фазама реализације Програма, као и прије, у току и на крају извођења сваког појединачног модула, са циљем процјене утицаја реализоване обуке на квалитет образовања и могућности планирања развоја, унапређења и осигурања квалитета образовања.

Закључак

За потребе образовања кадра који се опредјељују за образовање и обуку одраслих лица потребно је припремити посебне програме за андрагошко оспособљавање. Ријеч је у првом реду о кадровима који није су у свом претходном образовању стицали знања из андрагогије, дидактике, методике. Основна знања из андрагогије, педагогије и психологије су неопходна за све оне који изводе или организују образовни, односно наставни процес са одраслим лицима. Научна и стручна истра-

живања, као и сама пракса, одавно су указала на значај ових знања за успјешност и квалитет учења одраслог човјека.

Успостављање мреже оспособљених андрагошких кадрова је дуго-трајан процес, а Црна Гора је на самом почетку.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андриловић В., *Како одрастао човјек учи*, Школска књига, Загреб, 1976.
2. Андриловић В. и др., *Андрагогија*, Школска књига, Загреб, 1985
3. Corder N., *Learning to teach adults – an introduction*, Routledge Falmer, London 2002.
4. Деспотовић М., *Знање и критичко мишљење у одраслом добу*, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета, Београд, 1997.
5. Деспотовић М., *Игра потреба – андрагошке варијације*, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета, Београд, 2000
6. Ђукановић, Р., *Андрагошке основе образовања одраслих*, Центар за стручно образовање, Подгорица, 2004.
7. Ивић И. и др., *Активно учење*, Институт за психологију, Београд, 2001.
8. Јеленц С. АБЦ, *Изображевања одраслих*, Андрагошки центар Републике Словеније, Љубљана, 1996.
9. Јеленц С., *Наставник за одрасле – фацитатор образовања и личног развоја*, Андрагошке студије, број 1-2, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета, Београд, октобар 2004.
10. Књига промјена 2001, Институт за отворено друштво, Подгорица, 2001
11. Кулић Р., *Формално, неформално и информално учење и образовање*, Андрагошке студије Vol. 9, број 1-2, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета, Београд, април-октобар 2002.
12. Меморандум Европске комисије о доживотном учењу у: Ђукановић Р., *Андрагошке основе образовања одраслих*, Центар за стручно образовање, Подгорица, 2004.
13. *Мишљења, оцјене и ставови о наставним плановима и програмима – резултати истраживања*, Институт за отворено друштво – Црна Гора, Подгорица.
14. Пастуовић Н., *Образовни циклус*, Андрагошки центар, Загреб, 1978.
15. Reischmann J., *How can „Competency” Be Learnt? Andragogical Teaching – A Mixture of Knowledge and Ability*, Prospects and Trend in Adult Education, Institute for International Cooperation of the German Adult Education Association (IIZ/DVV), Bonn, 2001.
16. Роедерс П. *Интерактивна настава*, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета, Београд, 2003.
17. Савићевић Д., *Човјек и доживотно образовање*, Републички завод за унапређивање школства, Титоград, 1983.
18. Смиљанић В., *Психологија старења*, Нолит, Београд, б. г.
19. Закони из области образовања, Министарство просвјете и науке, Подгорица 2003

Ljiljana GARIĆ

ANDRAGOGICAL TRAINING FOR STAFF DEALING
WHO IS WORKING WITH ADULT EDUCATION

Summary

One of the topical problems in the education of adults is the lack of competent staff dealing with the adult education.

The problem of andragogical training of the staff dealing with the adult education is seen through many aspects: society attitude toward the issue before the educational reform; current state and activities for resolving the problem; presentation of the position of this issue in laws regarding education and other important domestic and international documents; and presentation of the Program of andragogical training.

Since the work on andragogical training of the staff is considered one of the primary goals of the Strategy of the Adult Education and the Plan of the Adult Education, we started creating the Program of andragogical training of the staff dealing with the adult education.

Basic knowledge in andragogy, pedagogy and psychology are vital for all those who perform or organize educational (teaching) process with adults. Scientific and expert research, as well as the practice, long ago pointed at the importance of these skills for success and quality of the learning of adults.

Establishing network of competent andragogical staff is a long-lasting process, and Montenegro is at the very beginning, but with formed legal and other prerequisites that represent a good base for next steps.

